

GOVERNANCE CODE

VEILIGHEID IN DE BOUW

VOORWOORD

'Je werkt hier veilig of je werkt hier niet', is het motto in steeds meer bedrijfstakken, zoals de (petro) chemische industrie, de zorg en ook de bouw. Een terecht uitgangspunt, want veiligheid op de werkvloer hoort de normaalste zaak van de wereld te zijn. Dat geldt natuurlijk ook voor de veiligheid van het bouwwerk zelf. Gebruikers moeten er op kunnen vertrouwen dat ze hier veilig in kunnen wonen of werken en er overheen of onderdoor kunnen rijden. In ons land is dat gelukkig in de meeste gevallen al zo. Dat is mede te danken aan de vele wetten en regels die ervoor moeten zorgen dat er veilig wordt gewerkt in bedrijven, instellingen en op bouwplaatsen.

Natuurlijk kan regelgeving niet voorkomen dat er ongelukken gebeuren, onnodige risico's worden genomen of fouten worden gemaakt. Waar mensen werken, gaat er nu eenmaal wel eens iets mis. Zeker de bouw is een sector waar een ongeluk in een klein hoekje zit. Maar de gevolgen kunnen groot zijn voor zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers. Mensen kunnen gewond raken of erger en projecten kunnen stil komen te liggen, met eventuele schadeclaims tot gevolg.

Iedereen heeft er dus belang bij dat veiligheid voorop staat bij de bouw van grote infrastructurele werken, gebouwen en installaties. Ik vind het daarom een uitstekende zaak dat opdrachtgevers en opdrachtnemers in de bouw, de infrastructuur en de installatietechniek zelf het initiatief hebben genomen om de veiligheidscultuur in hun sector verder te verbeteren. Zodat het aantal ongevallen en veiligheidsgebreken aan bouwwerken nog verder afneemt.

Het is altijd goed als een sector zelf de verantwoordelijkheid neemt voor verbetering van de kwaliteit of de veiligheid. Dat leidt in de regel tot betere resultaten dan dat de overheid van bovenaf regels oplegt. Veiligheid moet een vast onderdeel zijn van de bedrijfscultuur: het moet voor alle partijen vanzelfsprekend zijn dat je je houdt aan de afspraken, voorschriften en instructies die je met elkaar overeen bent gekomen.

De *Governance Code Veiligheid in de Bouw* (GCVIDB) toont aan dat de bedrijven die deze verklaring ondertekenen, hun verantwoordelijkheid nemen voor het creëren van een veilige werkomgeving. Ze nemen daarvoor de noodzakelijke maatregelen en zorgen er daarmee voor dat Veiligheid in hun bedrijven voortaan met een hoofdletter wordt geschreven. Het zijn niet voor niets toonaangevende bouwondernemingen en opdrachtgevers. Ik hoop dat dit goede voorbeeld snel navolging krijgt, zodat uiteindelijk in de hele bouwsector veilig wordt gewerkt, of níét wordt gewerkt.

De minister voor Wonen en Rijksdienst,

Stef Blok

INLEIDING

Nederland is een land met een hoogontwikkelde samenleving, waarin een gezond financieel-economisch klimaat in dienst staat van de kwaliteit van leven. Zowel de overheid als het bedrijfsleven beseffen terdege dat bedrijfscontinuïteit en rendement slechts kunnen worden gerealiseerd door (onder meer) goed opgeleide, gemotiveerde en gezonde medewerkers en door veilige infrastructurele werken, installaties en gebouwen.

Het veelomvattende stelsel van wet- en regelgeving op het terrein van de veiligheid, aangevuld met sectorafspraken en instrumenten, bevindt zich op een hoog niveau. Desondanks vinden in de bouw, infra (weg, water, spoor) en installatietechniek nog ongevallen plaats.

De ondertekenaars van de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* zien mogelijkheden om gezamenlijk het veiligheidsniveau verder te verhogen. Dit kan door de uitgangspunten, aanpak en gebruikte instrumenten in de keten te standaardiseren, te uniformeren, te harmoniseren en beter op elkaar af te stemmen.

Het niveau van veiligheid kan verder worden verhoogd door het verbeteren van het veiligheidsgedrag en door veiligheid onderdeel te laten zijn van curricula in het technisch onderwijs en cursussen. De ondertekenende organisaties nemen aantoonbaar hun eigen verantwoordelijkheid bij het opleiden van de medewerkers en in het realiseren, onderhouden en gebruiken van infrastructurele werken, technische installaties en gebouwen (in alle fasen: van idee tot sloop).

Om dit te bewerkstelligen dient het management van opdrachtgevers én opdrachtnemers leiderschap te tonen, verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken. Het beleid van alle betrokken partijen dient gericht te zijn op het creëren van een veilige werk- en leefomgeving, een maximaal veiligheidsbewustzijn en -houding, een goede samenwerking en keten-integratie. Regelmatig en open communiceren over veiligheidsaspecten en 'best practices' draagt hieraan bij.

Door het vorenstaande in ons denken en handelen te integreren, zijn wij, de ondertekenaars van deze *Governance Code*, ervan overtuigd dat op deze wijze de veiligheid van onze medewerkers en andere betrokkenen kan worden geborgd. Evenals de veiligheid van toekomstige gebruikers van objecten, gebouwen en installaties.

Wij nodigen andere partijen in de keten uit om de ambitie die is weergegeven in deze *Governance Code* te onderschrijven en bij te dragen aan de normatieve werking ervan.

1. PERMANENTE VERBETERING

In deze *Governance Code* werken wij, opdrachtgevers en opdrachtnemers in de bouw, infra en installatietechniek onze ambitie met betrekking tot het verder verbeteren van de veiligheid in de sector nader uit, overeenkomstig onze intentieverklaring van 30 oktober 2012. Hoofddoelstelling is het terugdringen van veiligheidsrisico's bij het realiseren, gebruiken en in stand houden van bouwwerken, teneinde onveilige situaties te vermijden en ongevallen te voorkomen.

Om dit doel te realiseren gaan wij samenwerken om de veiligheidscultuur in de keten intrinsiek te verbeteren. Wij doen dat door onze werkwijzen te harmoniseren en door instrumenten te uniformeren.

Wij nemen daarin onze eigen verantwoordelijkheid. Wederzijds vertrouwen, de basis voor onze samenwerking, vervult daarbij een belangrijke rol.

In deze *Governance Code* leggen wij de gezamenlijke uitgangspunten en kernwaarden vast op het gebied van veiligheid. De gemeenschappelijke uitgangspunten en kernwaarden worden op basis van deze *Governance Code* vertaald in concrete afspraken en acties. Deze uitwerking nemen wij op in een afzonderlijke uitvoeringsagenda. Het gaat hierbij om acties voor *quick wins*, structurele veranderingen op de middellange termijn en gedrags- en cultuurverandering. Op deze wijze realiseren wij een permanente verbetering vanuit de overtuiging dat continue aandacht voor veiligheid loont.

2. UITGANGSPUNTEN EN KERNWAARDEN

De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan deze *Governance Code* zijn:

1. Verbetering van de veiligheidscultuur in de gehele sector.
2. Continue verbetering van de veiligheid bij werkzaamheden in de sector.
3. Continue verbetering van de veiligheidsprestaties van infrastructurele werken, technische installaties en gebouwen.
4. Uniformering en standaardisatie van instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen voor een effectiever en doelmatiger veiligheidsbeleid in zowel de eigen organisatie als binnen de sector.
5. Creëren van een *level playing field* doordat opdrachtgevers en opdrachtnemers zich committeren aan deze *Governance Code*.
6. Gedurende de gehele levenscyclus van bouwwerken meewegen van de veiligheidscultuur en het veiligheidsgedrag bij de besluitvorming en de uitvoering.
7. Monitoring van veiligheidsprestaties en melding van ongevallen en incidenten, te classificeren met gemeenschappelijke standaarden.
8. Delen van informatie over veiligheid.
9. Ontwikkeling van risicobeheerssystemen.
10. Versterking van opleidings- en scholingsprogramma's.
11. Eenduidige wegging van veiligheidscriteria bij aanbestedingen en gunningen.

Kernwaarden die zijn vastgesteld om de veiligheids-cultuur en het veiligheidsgedrag verder te verbeteren zijn:

- Verantwoordelijkheid;
- Leiderschap;
- Samenwerking.

Bij verantwoordelijkheid gaat het om zorg, integriteit, betrouwbaarheid, professionaliteit, kwaliteit, het toezien op het naleven van afspraken en het aanspreken van mensen op onveilig gedrag.

Leiderschap moet vooral gericht zijn op constante aandacht voor en sturen op veiligheid door het nemen van initiatief, het tonen van voorbeeldgedrag en zorgen voor de juiste prikkels.

Samenwerking betekent: transparante communicatie, ketenintegratie, standaardisatie, uniformering en harmonisatie. In de omgang tonen wij respect voor elkaars rollen, belangen, sterktes en zwaktes. Wij zijn voorts bereid om van elkaar te leren, elkaar te versterken en respecteren openheid en transparantie.

3. KETENBENADERING

De sector kenmerkt zich door een veelheid aan uiteenlopende partijen die in diverse stadia van een project en op verschillende momenten met elkaar samenwerken. Een betere samenwerking in de keten leidt aantoonbaar tot een hoger veiligheidsniveau en start al in de initiatieffase. Wij zetten ons in voor het bevorderen van de veiligheids-cultuur in de gehele keten (financier – opdrachtgever – architect – constructeur – hoofdaannemer – onderaannemer/leverancier – bedienaar/gebruiker).

Het is van belang hierbij niet alleen de wet- en regelgeving in acht te nemen, maar ook om gemotiveerd samen veilige bouwwerken veilig en verantwoord te realiseren, te gebruiken en te onderhouden. Dit vereist inzet en betrokkenheid op alle niveaus binnen en tussen organisaties.

Om dat te bereiken, maak ik de volgende afspraken:

Ik zorg dat binnen mijn organisatie alle noodzakelijke maatregelen om de intrinsieke motivatie te bevorderen, worden doorgevoerd in de bedrijfsvoering. Dit leidt tot een verdere verbetering van de veiligheid in de organisatie en van de gerealiseerde bouwwerken.

Het naleven van de bepalingen in de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* grijpt in op houding en gedrag, samenwerking, informatievoorziening, verantwoordelijkheidsverdeling bij projecten en leidt tot een heldere rolverdeling die is vastgelegd in contracten. Mijn verantwoordelijkheid strekt zich niet alleen uit naar de eigen organisatie, maar ook naar de partners in de keten.

De daarbij behorende acties zijn:

ACTIE 1:

Ik zorg dat partijen die in onze projecten participeren, in alle fasen actief betrokken worden bij de samenwerking op het gebied van veiligheid.

Dit wordt bereikt door het nemen van de volgende maatregelen:

1. Ik zorg ervoor dat bij projecten coördinatie en samenwerking op het gebied van veiligheid in alle fasen van het project plaatsvinden, zowel verticaal (in de keten) als horizontaal en verzoek partijen mij te informeren over de successen en verbeterpunten.
2. Ik ontwikkel *best practices* om partijen die een rol spelen in onze projecten actief te betrekken bij de samenwerking op het gebied van veiligheid in alle fasen van een object (van idee tot sloop). Bij de ontwikkeling van de *best practices* houd ik rekening met andere initiatieven binnen de bouwsector die het verbeteren van veiligheid beogen.
3. Ik stimuleer of borg dat in ieder project bij de start van de ontwerpfase een *projectstartup* (PSU) plaatsvindt waarbij (het verbeteren van) de veiligheid van bouwwerken en de veiligheid tijdens de bouw prominent op de agenda staan.
4. Ik zorg ervoor dat projectspecifiek inhoud wordt gegeven aan het wettelijk kader (V&G-dossier, V&G-plannen). Om dit te realiseren zorg ik ervoor dat onveilige situaties worden geëvalueerd, om bij te dragen aan een sectorbrede risicodatabase met effectieve maatregelen die voor iedereen ter beschikking komt.

ACTIE 2:

Ik houd mijzelf en anderen scherp om het veiligheidsniveau in de keten te verhogen.

Dit is mogelijk door het nemen van de volgende maatregelen:

1. Ik zorg voor open en transparante communicatie over oorzaken en gevolgen van incidenten die moet leiden tot een continu verbeterproces. Dit laat onverlet dat ik er ook voor zorg dat de verantwoordelijkheidsverdeling en rolverdeling omtrent veiligheid helder, transparant en contractueel is vastgelegd.
2. Ik ontwikkel een bewustwordingscampagne en rol die uit om een continue verbetering op gang te brengen in houding en gedrag, zowel individueel als in groepsverband.
3. Ik zet een programma op om de veiligheids-performance te verbeteren door medewerkers meer verantwoordelijkheid te geven bij het beoordelen van veiligheid.
4. Ik spreek partijen er openlijk op aan die veiligheid bewust ondergeschikt maken aan hun project of geldelijk gewin.

4. STANDAARDISATIE EN UNIFORMERING

Eenduidigheid in vorm en inhoud van instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen draagt in algemene zin bij aan een effectiever veiligheidsbeleid binnen en tussen organisaties.

Het standaardiseren en uniform maken van instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen vergroot de herkenbaarheid en de toepasbaarheid van middelen met betrekking tot veilig werken. Bovendien draagt dit bij aan een cultuur waarin opdrachtgevers en opdrachtnemers elkaar ten aanzien van veiligheid op basis van gelijkwaardigheid kunnen aanspreken. De doelmatigheid die hiermee wordt bereikt, is tevens een voorwaarde om het gebruik van uniforme instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen te vergroten.

Ik hanteer binnen mijn organisatie, bij aanbestedingen, in algemene voorwaarden en bij contracten de overeengekomen en vastgestelde uniforme instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen om een hoger veiligheidsniveau te bereiken.

De daarbij behorende actie is:

ACTIE:

Ik draag bij aan standaardisatie, uniformering en harmonisatie van instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen. Verschillen en knelpunten die in mijn organisatie worden gesignaleerd, bespreek ik met andere ondertekenaars. Tevens zorg ik voor de implementatie in mijn eigen organisatie, afstemming met mijn ketenpartners en stimuleer ik het gebruik binnen de sector.

Door het uitvoeren van de volgende maatregelen, krijgt het bovenstaande vorm:

1. Samen met de medeondertekenaars zorg ik dat een top 5 van te standaardiseren, uniformeren en te harmoniseren instrumenten, regels, voorschriften en veiligheidsmiddelen wordt vastgesteld en opgenomen in de uitvoeringsagenda.
2. Ik lever een bijdrage aan het harmoniseren van onderzoeksmethoden, het registreren en uitwisselen van kennis over maatregelen die bijdragen aan ongevallenpreventie.

3. Ik draag zorg voor het ontwikkelen van uniforme instrumenten voor prestatiemeting op het gebied van veiligheid.
4. Ik draag bij aan het ontwikkelen van eenduidige uitgangspunten voor standaardgedragsregels en veiligheidsvoorschriften, zoals:
  - uniforme veiligheidsinstructies en toegangseisen;
  - een uniforme toegangspas;
  - een standaardpakket veiligheidsmiddelen.

5. SCHOLING

Een groter veiligheidsbewustzijn start bij het opleiden en trainen van mensen. Veilig ontwerpen, realiseren, onderhouden en slopen dient integraal onderdeel uit te maken van scholing op alle niveaus en van alle instructieprogramma's voor alle medewerkers in de sector.

Eenzijds is het vergroten van veiligheidskennis gericht op de eigen organisatie. Opleidingen op het gebied van veiligheid zijn veelal geïntegreerd in de bedrijfsvoering. Anderzijds zijn wij moreel verplicht kennis maatschappelijk breed te delen. Zo dragen wij bij aan het beter beheersen van veiligheidsrisico's voor alle betrokken partijen.

Ik zet mij in voor het continu verbeteren van scholing op het gebied van veiligheid, zowel in de eigen organisatie als sectorbreed.

De daarbij behorende acties zijn:

ACTIE 1:

Ik zorg ervoor dat veiligheid een vast onderdeel is van alle vormen van kennisoverdracht aan medewerkers binnen mijn organisatie en in de sector. Dit wordt bereikt door het nemen van de volgende maatregelen:

1. Ik zorg voor adequate begeleiding op het gebied van veiligheid voor onder andere stagiair(e)s, leerlingen en afstudeerders.
2. Ik lever gastdocenten en biedt de mogelijkheid voor bedrijfsbezoeken op het gebied van veiligheid.
3. Ik draag bij aan overleg met sectorgebonden opleidingsinstituten door het delen van praktijkkennis op het gebied van veiligheid om beroepsgerichte opleidingen en trainingen optimaal te laten aansluiten.

Fotograaf: Hein van den Heuvel

ACTIE 2:

Ik zet mij in voor het toepassen van praktijkkennis op het gebied van veiligheid in opleidingen en trainingen.

Deze actie wordt mogelijk door het nemen van de volgende maatregel:

1. Ik lever een bijdrage aan het overleg met sectorgebonden opleidingsinstituten over de wijze waarop praktijkkennis op het gebied van veiligheid opgenomen kan worden in beroepsgerichte opleidingen en trainingen.

ACTIE 3:

Ik draag bij aan overleg met de mbo-raad, de Vereniging Hogescholen en het wetenschappelijk onderwijs over de wijze waarop de eindtermen op het gebied van veiligheid in opleidingsprogramma's worden opgenomen en uitgewerkt.

De volgende maatregelen maken dit mogelijk:

1. Ik lever een inhoudelijke bijdrage aan het overleg met de mbo-raad, Vereniging Hogescholen en vertegenwoordigers van het wetenschappelijk onderwijs.
2. Samen met de andere ondertekenaars onderzoek ik de mogelijkheid tot het instellen van een lectoraat op het gebied van integrale veiligheid in de bouw.

6. LEREN VAN ELKAAR

Het delen van kennis en ervaring op het gebied van het veilig realiseren van veilige bouwwerken heeft een stimulerend effect op het verhogen van veilig gedrag binnen de sector.

Het doel van kennisdelen is het bevorderen dat oplossingen voor het veilig realiseren van veilige bouwwerken breed beschikbaar komen voor alle actoren in de sector.

Ik draag bij aan het initiëren van kennisfora voor het uitwisselen van kennis en ervaring.

De actie die dit mede mogelijk maakt, is:

ACTIE:

Ik zorg voor een verdere ontwikkeling van netwerken op het gebied van veiligheid binnen de sector voor het uitwisselen van kennis en ervaring.

Om deze actie te bewerkstelligen worden de volgende maatregelen genomen:

1. Ik draag bij aan een digitaal platform voor het delen van kennis en ervaring, waaronder de registratie van incidenten en best practices.
2. Ik draag bij aan verhoogde, en sectorbrede aandacht voor bijzondere prestaties op het gebied van veiligheid.
3. Ik werk mee aan een periodieke evaluatie van de werking van de *Governance Code*.
4. Ik communiceer bij de start van een project open en transparant over veiligheid aan alle stakeholders en de omgeving.
5. Ik draag bij aan een sectorbrede campagne op het gebied van veilig werken aan veilige bouwwerken.

7. TOEPASSING VAN DE GOVERNANCE CODE

Ik veranker de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* in mijn organisatie en hanteer daarbij het principe “pas toe of leg uit”. Ik leg actief en openbaar verantwoording af over mijn intenties en daden. Voornemen hierbij is het afleggen van verantwoording in het jaarverslag, op de eigen website of op een andere, voor derden toegankelijke, wijze.

De organisatie en uitvoering van dit initiatief zijn als volgt:

1. Voor de acties waarvoor een gezamenlijke inspanning noodzakelijk is, stel ik een vertegenwoordiger vanuit mijn organisatie beschikbaar die deelneemt aan de in te stellen kerngroep.
2. De leden van de kerngroep komen ten minste viermaal per jaar bij elkaar om de uitvoeringsagenda op te stellen, te bewaken en acties te initiëren.
3. Ik zorg bij toerbeurt voor de organisatie van het secretariaat voor de kerngroep.
4. Acties worden uitgevoerd met ‘gesloten beurzen’.

Nieuwe toetreders:

Het normatieve effect van de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* ontstaat pas als de daarin opgenomen afspraken een breed draagvlak krijgen in de sector. Naast de vijftien ondertekenaars die als opdrachtgever of opdrachtnemer het initiatief hebben genomen voor het ontwikkelen van de *Governance Code*, nodigen wij ook andere organisaties in de sector uit zich aan te sluiten bij dit initiatief door het onderschrijven van deze *Governance Code*. Daarbij is van belang dat de eindverantwoordelijken van de organisaties die de *Governance Code* onderschrijven zich expliciet uitspreken over de intrinsieke waarden die door de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* worden nagestreefd.

Nadere informatie

Voor nader informatie omtrent de *Governance Code Veiligheid in de Bouw* kunt u contact opnemen via ons emailadres info@gc-veiligheid.nl

GOVERNANCE CODE

VEILIGHEID IN DE BOUW

W.H.M. Schunselaar

ProRail

M. Gout van Sinderen

J. Otten

Rijksgebouwendienst
*Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties*

E.M. Klein Schiphorst

T.A.C.M. Bruijninx

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

J.H. Dronkers

N.J. de Vries

J. Dura

G.P. Sanderink

L.J.T. van der Els

D.A. Sperling

KIVI NIRIA

M.C.J. van Pernis

unica

samen maken we de toekomst

D. van Vliet

Ministerie van Defensie

L.H. Kok

H.J. van der Kamp